

Oedipus

Lucius Annaeus Seneca minor

Oedipvs Iam nocte Titan dubius expulsa redit
 et nube maestum squalida exoritur iubar,
 lumenque flamma triste luctifica gerens
 prospiciet auida peste solatas domos,
 stragemque quam nox fecit ostendet dies. 5

Quisquamne regno gaudet? o fallax bonum,
 quantum malorum fronte quam blanda tegis!
 ut alta uentos semper excipiunt iuga
 rupemque saxis uasta dirimentem freta
 quamuis quieti uerberat fluctus maris, 10
 imperia sic excelsa Fortunae obiacent.

Quam bene parentis scepra Polybi fugeram!
 curis solutus exul, intrepidus uagans
 (caelum deosque testor) in regnum incidi;
 infanda timeo: ne mea genitor manu 15
 perimatur; hoc me Delphicae laurus monent,
 aliudque nobis maius indicunt scelus.

est maius aliquod patre mactato nefas?
 pro misera pietas (eloqui fatum pudet),
 thalamos parentis Phoebus et diros toros 20
 gnato minatur impia incestos face.

hic me paternis expulit regnis timor,
 hoc ego penates profugus excessi meos:
 parum ipse fidens mihimet in tuto tua,
 natura, posui iura. cum magna horreas, 25
 quod posse fieri non putes metuas tamen:
 cuncta expauesco meque non credo mihi.

Iam iam aliquid in nos fata moliri parant.
 nam quid rear quod ista Cadmeae lues 30
 infesta genti strage tam late edita
 mihi parcit uni? cui reseruamur malo?
 inter ruinas urbis et semper nouis
 deflenda lacrimis funera ac populi struem
 incolumis asto--scilicet Phoebi reus. 35
 sperare poteras sceleribus tantis dari
 regnum salubre? fecimus caelum nocens.

Non aura gelido lenis afflatu fouet
 anhela flammis corda, non Zephyri leues
 spirant, sed ignes auget aestiferi canis 40
 Titan, leonis terga Nemeaei premens.

deseruit amnes umor atque herbas color
 aretque Dirce, tenuis Ismenos fluit
 et tinguit inopi nuda uix unda uada.
 obscura caelo labitur Phoebi soror,
 tristisque mundus nubilo pallet nouo. 45
 nullum serenis noctibus sidus micat,

sed grauis et ater incubat terris uapor:
 obtexit arces caelitum ac summas domos
 inferna facies. denegat fructum Ceres
 adulta, et altis flaua cum spicis tremat, 50
 arente culmo sterilis emoritur seges.
 Nec ulla pars immunis exitio uacat,
 sed omnis aetas pariter et sexus ruit,
 iuuenesque senibus iungit et gnatis patres
 funesta pestis, una fax thalamos cremat, 55
 fletuque acerbo funera et questu carent.
 quin ipsa tanti peruicax clades mali
 siccauit oculos, quodque in extremis solet,
 periere lacrimae. portat hunc aeger parens
 supremum ad ignem, mater hunc amens gerit 60
 properatque ut alium repetat in eundem rogam.
 quin luctu in ipso luctus exoritur nouus,
 suaeque circa funus exequiae cadunt.
 tum propria flammis corpora alienis cremant;
 diripitur ignis: nullus est miseris pudor. 65
 non ossa tumuli lecta discreti tegunt:
 arsisse satis est--pars quota in cineres abit?
 dest terra tumulis, iam rogos siluae negant.
 non uota, non ars ulla correptos leuat:
 cadunt medentes, morbus auxilium trahit. 70
 Adfusus aris supplices tendo manus
 matura poscens fata, praecurram ut prior
 patriam ruentem neue post omnis cadam
 fiamque regni funus extremum mei.
 o saeua nimium numina, o fatum graue! 75
 negatur uni nempe in hoc populo mihi
 mors tam parata? sperne letali manu
 contacta regna, linque lacrimas, funera,
 tabifica caeli uitia quae tecum inuehis
 infaustus hospes, profuge iamdudum ocius-- 80
 uel ad parentes. Iocasta Quid iuuat, coniunx, mala
 grauare questu? regium hoc ipsum reor:
 aduersa capere, quoque sit dubius magis
 status et cadentis imperi moles labet,
 hoc stare certo pressius fortem gradu: 85
 haud est uirile terga Fortunae dare.
 Oe. Abest pauoris crimen ac probrum procul,
 uirtusque nostra nescit ignauos metus:
 si tela contra stricta, si uis horrida
 Mauortis in me rueret--aduersus feros 90
 audax Gigantas obuias ferrem manus.
 nec Sphinga caecis uerba nectentem modis
 fugi: cruentos uatis infandae tuli
 rictus et albens ossibus sparsis solum;
 cumque e superna rupe iam praedae imminens 95

aptaret alas uerbera et caudae mouens
 saeui leonis more conciperet minas,
 carmen poposci: sonuit horrendum insuper,
 crepuere malae, saxaque impatiens morae
 reulsit unguis uiscera expectans mea; 100
 nodosa sortis uerba et implexos dolos
 ac triste carmen alitis solui ferae.
 Quid sera mortis uota nunc demens facis?
 licuit perire. laudis hoc pretium tibi
 sceptrum et peremptae Sphingis haec merces datur. 105
 ille, ille dirus callidi monstri cinis
 in nos rebellat, illa nunc Thebas lues
 perempta perdit. Vna iam superest salus,
 si quam salutis Phoebus ostendat uiam.
 Chorvs Occidis, Cadmi generosa proles, 110
 urbe cum tota; uiduas colonis
 respicis terras, miseranda Thebe.
 carpitur leto tuus ille, Bacche,
 miles, extremos comes usque ad Indos,
 ausus Eois equitare campis 115
 figere et mundo tua signa primo:
 cinnami siluis Arabas beatos
 uidit et uersas equitis sagittas,
 terga fallacis metuenda Parthi;
 litus intrauit pelagi rubentis: 120
 promit hinc ortus aperitque lucem
 Phoebus et flamma propiore nudos
 inficit Indos.
 Stirpis inuictae genus interimus,
 labimur saeuo rapiente fato; 125
 ducitur semper noua pompa Morti:
 longus ad manes properatur ordo
 agminis maesti, seriesque tristis
 haeret et turbae tumulos petenti
 non satis septem patuere portae. 130
 stat grauis strages premiturque iuncto
 funere funus.
 Prima uis tardas tetigit bidentes:
 laniger pingues male carpsit herbas;
 colla tactus steterat sacerdos: 135
 dum manus certum parat alta uulnus,
 aureo taurus rutilante cornu
 labitur segnis; patuit sub ictu
 ponderis uasti resoluta ceruix:
 nec cruor, ferrum maculauit atra 140
 turpis e plaga sanies profusa.
 segnior cursu sonipes in ipso
 concidit gyro dominumque prono
 prodidit armo.

Incubant agris pecudes relictæ;	145
taurus armento pereunte marcet:	
deficit pastor grege deminuto	
tabidos inter moriens iuuenos.	
non lupos cerui metuunt rapaces,	
cessat irati fremitus leonis,	150
nulla uillosis feritas in ursis;	
perdidit pestem latebrosa serpens:	
aret et sicco moritur ueneno.	
Non silua sua decorata coma	
fundit opacis montibus umbras,	155
non rura uirent ubere glebae,	
non plena suo uitis Iaccho	
bracchia curuat:	
omnia nostrum sensere malum.	
Rupere Erebi claustra profundi	160
turba sororum face Tartarea	
Phlegethonque sua motam ripa	
miscuit undis Styga Sidoniis.	
Mors atra auidos oris hiatus	
pandit et omnis explicat alas;	165
quique capaci turbida cumba	
flumina seruat	
durus senio nauita crudo,	
uix assiduo bracchia conto	
lassata refert,	
fessus turbam uectare nouam.	170
Quin Taenarii uincula ferri	
rupisse canem fama et nostris	
errare locis, mugisse solum,	
uaga per lucos * * *	
simulacra uirum maiora uiris,	175
bis Cadmeum niue discussa	
tremuisse nemus,	
bis turbatam sanguine Dircen,	
nocte silenti * * *	
Amphionios ululasse canes.	
O dira noui facies leti	180
grauior leto:	
piger ignauos alligat artus	
languor, et aegro rubor in uultu,	
maculaeque cutem sparsere leues.	
tum uapor ipsam corporis arcem	185
flammeus urit	
multoque genas sanguine tendit,	
oculique rigent, resonant aures	187a,188b
stillatque niger naris aduncae	189
cruor et uenas rumpit hiantes;	
intima creber uiscera quassat	

gemitus stridens	192a	
et sacer ignis pascitur artus.		187b,188a
Iamque amplexu frigida presso		192b,193a
saxa fatigant;	193b	
quos liberior domus elato		193c
custode sinit, petitis fontes		195
aliturque sitis latice ingesto.		
Prostrata iacet turba per aras		
oratque mori:		
solum hoc faciles tribuere dei.		
delubra petunt, haut ut uoto		
numina placent,	200	
sed iuuat ipsos satiare deos.		
Quisnam ille propero regiam gressu petit?		
adestne clarus sanguine ac factis Creo		
an aeger animus falsa pro ueris uidet?		
adest petitus omnibus uotis Creo.		205
Oedipvs Horrore quator, fata quo uergant timens,		
trepidumque gemino pectus affectu labat:		
ubi laeta duris mixta in ambiguo iacent,		
incertus animus scire cum cupiat timet.		
Germane nostrae coniugis, fessis opem		210
si quam reportas, uoce properata edoce.		
Creo Responsa dubia sorte perplexa iacent.		
Oe. Dubiam salutem qui dat adflctis negat.		
Cr. Ambage flexa Delphico mos est deo		
arcana tegere. Oe. Fare, sit dubium licet:		215
ambigua soli noscere Oedipodae datur.		
Cr. Caedem expiari regiam exilio deus		
et interemptum Laium ulcisci iubet:		
non ante caelo lucidus curret dies		
haustusque tutos aetheris puri dabit.		220
Oe. Et quis peremptor incluti regis fuit?		
quem memoret ede Phoebus, ut poenas luat.		
Cr. Sit, precor, dixisse tutum uisu et auditu horrida;		
torpor insedit per artus, frigidus sanguis coit.		
ut sacrata templa Phoebi supplici intraui pede		225
et pias numen precatus rite summissi manus,		
gemina Parnasi niualis arx trucem fremitum dedit;		
imminens Phoebea laurus tremuit et mouit domum		
ac repente sancta fontis lympha Castalii stetit.		
incipit Letoa uates spargere horrentes comas		230
et pati commota Phoebum; contigit nondum specum,		
emicat uasto fragore maior humano sonus:		
'ntia Cadmeis remeabunt sidera Thebis,		
si profugus Dircen Ismenida liquerit hospes		
regis caede nocens, Phoebo iam notus et infans.		235
nec tibi longa manent sceleratae gaudia caedis:		
tecum bella geres, natis quoque bella relinques,		

turpis maternos iterum reuolutus in ortus.
 Oe. Quod facere monitu caelitem iussus paro, 240
 functi cineribus regis hoc decuit dari,
 ne sancta quisquam sceptrum uiolaret dolo.
 regi tuenda maxime regum est salus:
 quaerit peremptum nemo quem incolumem timet.
 Cr. Curam perempti maior excussit timor.
 Oe. Pium prohibuit ullus officium metus? 245
 Cr. Prohibent nefandi carminis tristes minae.
 Oe. Nunc expietur numinum imperio scelus.
 Quisquis deorum regna placatus uides:
 tu, tu penes quem iura praecipitis poli,
 tuque, o sereni maximum mundi decus, 250
 bis sena cursu signa qui uario legis,
 qui tarda celeri saecula euoluis rota,
 sororque fratri semper occurrens tuo,
 noctiuaga Phoebe, quique uentorum potens
 aequor per altum caerulos currus agis, 255
 et qui carentis luce disponis domos,
 adeste: cuius Laius dextra occidit,
 hunc non quieta tecta, non fidi lares,
 non hospitalis exulem tellus ferat:
 thalamis pudendis doleat et prole impia; 260
 hic et parentem dextera perimat sua,
 faciatque (num quid grauius optari potest?)
 quidquid ego fugi. Non erit ueniae locus:
 per regna iuro quaeque nunc hospes gero
 et quae reliqui perque penetrales deos, 265
 per te, pater Neptune, qui fluctu leui
 utrimque nostro geminus alludis solo;
 et ipse nostris uocibus testis ueni,
 fatidica uatis ora Cirrhaeae mouens:
 ita molle senium ducat et summum diem 270
 securus alto reddat in solio parens
 solasque Merope nouerit Polybi faces,
 ut nulla sontem gratia eripiet mihi.
 Sed quo nefandum facinus admissum loco est,
 memorate: aperto Marte an insidiis iacet? 275
 Cr. Frondifera sanctae nemora Castaliae petens
 calcauit artis obsitum dumis iter,
 trigemina qua se spargit in campos uia.
 secat una gratum Phocidos Baccho solum,
 unde altus arua deserit, caelum petens, 280
 clementer acto colle Parnasos biceps;
 at una bimarum Sisyphi terras adit
 Olenia in arua; tertius trames caua
 conualle serpens tangit errantes aquas
 gelidumque dirimit amnis Olmii uadum: 285
 hic pace fretum subita praedonum manus

aggressa ferro facinus occultum tulit.
 In tempore ipso sorte Phoebea excitus
 Tiresia tremulo tardus accelerat genu
 comesque Manto luce uiduatum trahens. 290
 Oe. Sacrate diuis, proximum Phoebos caput,
 responsa solue; fare, quem poenae petant.
 Tiresia Quod tarda fatu est lingua, quod quaerit moras
 haut te quidem, magnanime, mirari addecet:
 uisu carenti magna pars ueri patet. 295
 sed quo uocat me patria, quo Phoebus, sequar:
 fata eruantur; si foret uiridis mihi
 calidusque sanguis, pectore exciperem deum.
 Appellite aris candidum tergo bouem
 curuoque numquam colla depressam iugo. 300
 Tu lucis inopem, gnata, genitorem regens
 manifesta sacri signa fatidici refer.
 Manto Opima sanctas uictima ante aras stetit.
 Ti. In uota superos uoce sollemni uoca
 arasque dono turis Eoi extrue. 305
 Ma. Iam tura sacris caelitem ingessi focus.
 Ti. Quid flamma? largas iamne comprehendit dapes?
 Ma. Subito refulsit lumine et subito occidit.
 Ti. Vtrumne clarus ignis et nitidus stetit
 rectusque purum uerticem caelo tulit 310
 et summam in auras fusus explicuit comam?
 an latera circa serpit incertus uiae
 et fluctuante turbidus fumo labat?
 Ma. Non una facies mobilis flammae fuit:
 imbrifera qualis implicat uarios sibi 315
 Iris colores, parte quae magna poli
 curuata picto nuntiat nimbos sinu
 (quis desit illi quiue sit dubites color),
 caerulea fuluis mixta oberrauit notis,
 sanguinea rursus; ultima in tenebras abit. 320
 sed ecce pugnax ignis in partes duas
 discedit et se scindit unius sacri
 discors fauilla--genitor, horresco intuens:
 libata Bacchi dona permutat cruor
 ambitque densus regium fumus caput 325
 ipsosque circa spissior uultus sedet
 et nube densa sordidam lucem abdidit.
 quid sit, parens, effare. Ti. Quid fari queam
 inter tumultus mentis attonitae uagus?
 quidnam loquar? sunt dira, sed in alto mala; 330
 solet ira certis numinum ostendi notis:
 quid istud est quod esse prolatum uolunt
 iterumque nolunt et truces iras tegunt?
 pudet deos nescioquid. Huc propere admoue
 et sparge salsa colla taurorum mola. 335

placidone uultu sacra et admotas manus
 patiuntur? Ma. Altum taurus attollens caput
 primos ad ortus positus expauit diem
 trepidusque uultum obliquat et radios fugit.
 Ti. Vnone terram uulnere afflicti petunt? 340
 Ma. Iuuenca ferro semet opposito induit
 et uulnere uno cecidit, at taurus duos
 perpessus ictus huc et huc dubius ruit
 animamque fessus uix reluctantem exprimit.
 Ti. Vtrum citatus uulnere angusto micat 345
 an lentus altas irrigat plagas cruor?
 Ma. Huius per ipsam qua patet pectus uiam
 effusus amnis, huius exiguo graues
 maculantur ictus imbre; sed uersus retro
 per ora multus sanguis atque oculos redit. 350
 Ti. Infausta magnos sacra terrores cient.
 sed ede certas uiscerum nobis notas.
 Ma. Genitor, quid hoc est? non leui motu, ut solent,
 agitata trepidant exta, sed totas manus 355
 quatiunt nousque prosilit uenis cruor.
 cor marcet aegrum penitus ac mersum latet
 liuentque uenae; magna pars fibris abest
 et felle nigro tabidum spumat iecur,
 ac (semper omen unico imperio graue)
 en capita paribus bina consurgunt toris; 360
 sed utrumque caesum tenuis abscondit caput
 membrana latebram rebus occultis negans.
 hostile ualido robore insurgit latus
 septemque uenas tendit; has omnis retro
 prohibens reuerti limes oblicus secat. 365
 mutatus ordo est, sede nil propria iacet,
 sed acta retro cuncta: non animae capax
 in parte dextra pulmo sanguineus iacet,
 non laeua cordi regio, non molli ambitu
 omenta pingues uisceri obtendunt sinus: 370
 natura uersa est; nulla lex utero manet.
 Scrutemur, unde tantus hic extis rigor.
 quod hoc nefas? conceptus innuptae bouis,
 nec more solito positus alieno in loco,
 implet parentem; membra cum gemitu mouet, 375
 rigore tremulo debiles artus micant;
 infecit atras liuidus fibras cruor
 temptantque turpes mobilem trunci gradum,
 et inane surgit corpus ac sacros petit
 cornu ministros; uiscera effugiunt manum. 380
 neque ista, quae te pepulit, armenti grauis
 uox est nec usquam territi resonant greges:
 immugit aris ignis et trepidant foci.
 Oe. Quid ista sacri signa terrifici ferant,

exprome; uoces aure non timida hauriam: 385
 solent suprema facere securos mala.
 Ti. His inuidebis quibus opem quaeris malis.
 Oe. Memora quod unum scire caelicolae uolunt,
 contaminarit rege quis caeso manus.
 Ti. Nec alta caeli quae leui pinna secant 390
 nec fibra uiuis rapta pectoribus potest
 ciere nomen; alia temptanda est uia:
 ipse euocandus noctis aeternae plagis,
 emissus Erebo ut caedis auctorem indicet.
 reseranda tellus, Ditis implacabile 395
 numen precandum, populus infernae Stygis
 huc extrahendus: ede cui mandes sacrum;
 nam te, penes quem summa regnorum, nefas
 inuisere umbras. Oe. Te, Creo, hic poscit labor,
 ad quem secundum regna respiciunt mea. 400
 Ti. Dum nos profundae claustra laxamus Stygis,
 populare Bacchi laudibus carmen sonet.
 Chorvs Effusam redimite comam nutante corymbo,
 mollia Nysaeis armatus bracchia thyrsis,
 lucidum caeli decus. huc ades 405
 uotis, quae tibi nobiles
 Thebae, Bacche, tuae
 palmis supplicibus ferunt.
 huc aduerte fauens uirgineum caput,
 uultu sidereo discute nubila
 et tristes Erebi minas 410
 auidumque fatum.
 Te decet cingi comam floribus uernis,
 te caput Tyria cohibere mitra
 hederaue mollem
 bacifera religare frontem, 415
 spargere effusos sine lege crines,
 rursus adducto reuocare nodo,
 qualis iratam metuens nouercam
 creueras falsos imitatus artus,
 crine flauenti simulata uirgo, 420
 lutea uestem retinente zona:
 inde tam molles placuere cultus
 et sinus laxi fluidumque syrma.
 Vidit aurato residere curru
 ueste cum longa regere et leones 425
 omnis Eoae plaga uasta terrae,
 qui bibit Gangen niueumque quisquis
 frangit Araxen.
 Te senior turpi sequitur Silenus asello,
 turgida pampineis redimitus tempora sertis; 430
 condita lasciui deducunt orgia mystae.
 Te Bassaridum comitata cohors

nunc Edono pede pulsauit
sola Pangaeo,
nunc Threicio uertice Pindi; 435
nunc Cadmeas inter matres
impia maenas
comes Ogygio uenit Iaccho,
nebride sacra praecincta latus.
Tibi commotae pectora matres
fudere comam 440
thyrsunque leuem uibrante manu
* * * 441a
iam post laceros Pentheos artus
thyades oestro membra remissae
uelut ignotum uidere nefas.
Ponti regna tenet nitidi matertera Bacchi 445
Nereidumque choris Cadmeia cingitur Ino;
ius habet in fluctus magni puer aduena ponti,
cognatus Bacchi, numen non uile Palaemon.
Te Tyrrhena, puer, rapuit manus,
et tumidum Nereus posuit mare, 450
caerula cum pratis mutat freta:
hinc uerno platanus folio uiret
et Phoebus laurus carum nemus;
garrula per ramos auis obstrepit;
uiuaces hederas remus tenet, 455
summa ligat uitis carchesia.
Idaeus prora fremuit leo,
tigris puppe sedet Gangetica.
Tum pirata freto pauidus natat,
et noua demersos facies habet: 460
bracchia prima cadunt praedonibus
inlisumque utero pectus coit,
paruula dependet lateri manus,
et dorso fluctum curuo subit,
lunata scindit cauda mare: 465
et sequitur curuus fugientia
carbasa delphin.
Diuite Pactolos uexit te Lydius unda,
aurea torrenti deducens flumina ripa;
laxauit uictos arcus Geticasque sagittas
lactea Massagetes qui pocula sanguine miscet; 470
regna securigeri Bacchum sensere Lycurgi,
sensere terrae ~Zalacum feroces
et quos uicinus Boreas ferit
arua mutantem quasque Maeotis
alluit gentes frigido fluctu 475
quasque despectat uertice e summo
sidus Arcadium geminumque plastrum.
Ille dispersos domuit Gelonos,

arma detraxit trucibus puellis:
 ore deiecto petiere terram 480
 Thermodontiacae cateruae,
 positisque tandem leuibus sagittis
 Maenades factae.
 Sacer Cithaeron sanguine undauit
 Ophioniaque caede; 485
 Proetides siluas petiere, et Argos
 praesente Bacchum coluit nouerca.
 Naxos Aegaeo redimita ponto
 tradidit thalamis uirginem relictam
 meliore pensans damna marito: 490
 pumice ex sicco
 fluxit Nyctelius latex;
 garruli gramen secuere riui,
 conbibit dulces humus alta sucos
 niueique lactis candidos fontes 495
 et mixta odoro Lesbia cum thymo.
 Ducitur magno noua nupta caelo:
 sollemne Phoebus
 carmen infusis humero capillis
 cantat et geminus Cupido 500
 concutit taedas;
 telum deposuit Iuppiter igneum
 conditque Baccho ueniente fulmen.
 Lucida dum current annosi sidera mundi,
 Oceanus clausum dum fluctibus ambiet orbem
 Lunaque dimissos dum plena recolliget ignes, 505
 dum matutinos praedicet Lucifer ortus
 altaque caeruleum dum Nerea nesciet Arctos,
 candida formosi uenerabimur ora Lyaei.
 Oedipvs Etsi ipse uultus flebiles praefert notas,
 exprome cuius capite placemus deos. 510
 Creo Fari iubes tacere quae suadet metus.
 Oe. Si te ruentes non satis Thebae mouent,
 at scepra moueant lapsa cognatae domus.
 Cr. Nescisse cupies nosse quae nimium expetis.
 Oe. Iners malorum remedium ignorantia est. 515
 itane et salutis publicae indicium obrues?
 Cr. Vbi turpis est medicina, sanari piget.
 Oe. Audita fare, uel malo domitus graui
 quid arma possint regis irati scies.
 Cr. Odere reges dicta quae dici iubent. 520
 Oe. Mitteris Erebo uile pro cunctis caput,
 arcana sacri uoce ni retegis tua.
 Cr. Tacere liceat. ulla libertas minor
 a rege petitur? Oe. Saepe uel lingua magis
 regi atque regno muta libertas obest. 525
 Cr. Vbi non licet tacere, quid cuiquam licet?

Oe. Imperia soluit qui tacet iussus loqui.
 Cr. Coacta uerba placidus accipias precor.
 Oe. Vlline poena uocis expressae fuit?
 Cr. Est procul ab urbe lucus ilicibus niger 530
 Dircaea circa uallis inriguae loca.
 cupressus altis exerens siluis caput
 uirente semper alligat trunco nemus,
 curuosque tendit quercus et putres situ
 annosa ramos: huius abruptit latus 535
 edax uetustas; illa, iam fessa cadens
 radice, fulta pendet aliena trabe.
 * * * 537a

amara bacas laurus et tiliae leues 537b
 et Paphia myrtus et per immensum mare 537c
 motura remos alnus et Phoebo obuia 540
 enode Zephyris pinus opponens latus.
 medio stat ingens arbor atque umbra graui
 siluas minores urguet et magno ambitu
 diffusa ramos una defendit nemus.
 tristis sub illa, lucis et Phoebi inscius, 545
 restagnat umor frigore aeterno rigens;
 limosa pigrum circumit fontem palus.
 Huc ut sacerdos intulit senior gradum,
 haut est moratus: * * * *
 * * * praestitit noctem locus.
 tum effossa tellus, et super rapti rogis 550
 iaciuntur ignes. ipse funesto integit
 uates amictu corpus et frondem quatit;
 squalente cultu maestus ingreditur senex, 554
 lugubris imos palla perfundit pedes, 553
 mortifera canam taxus adstringit comam. 555
 nigro bidentes uellere atque atrae boues
 antro trahuntur. flamma praedatur dapes
 uiuumque trepidat igne ferali pecus.
 Vocat inde manes teque qui manes regis
 et obsidentem claustra Lethaei lacus, 560
 carmenque magicum uoluit et rabido minax
 decantat ore quidquid aut placat leues
 aut cogit umbras; sanguinem libat focus
 solidasque pecudes urit et multo specum
 saturat cruore; libat et niueum insuper 565
 lactis liquorem, fundit et Bacchum manu
 laeua canitque rursus ac terram intuens
 grauiore manes uoce et attonita citat.
 latrauit Hecates turba; ter ualles cauae
 sonuere maestum, tota succusso solo 570
 pulsata tellus. 'audior' ates ait,
 'rata uerba fudi: rumpitur caecum chaos
 iterque populis Ditis ad superos datur.'

Subsedit omnis silua et erexit comas,
 duxere rimas robora et totum nemus 575
 concussit horror, terra se retro dedit
 gemitque penitus: siue temptari abditum
 Acheron profundum mente non aequa tulit,
 siue ipsa tellus, ut daret functis uiam,
 compage rupta sonuit, aut ira furens 580
 triceps catenas Cerberus mouit graues.

Subito dehiscit terra et immenso sinu
 laxata patuit--ipse pallentes deos
 uidi inter umbras, ipse torpentes lacus
 noctemque ueram; gelidus in uenis stetit 585
 haesitque sanguis. saeua prosiluit cohors
 et stetit in armis omne uipereum genus,
 fratrum cateruae dente Dircaeo satae.
 tum torua Erinys sonuit et caecus Furor 590
 Horrorque et una quidquid aeternae creant
 celantque tenebrae: Luctus auellens comam
 aegreque lassum sustinens Morbus caput,
 grauis Senectus sibimet et pendens Metus
 auidumque populi Pestis Ogygii malum-- 589
 nos liquit animus; ipsa quae ritus senis 595
 artesque norat stupuit. Intrepidus parens
 audaxque damno conuocat Ditis feri
 exsanguie uulgi: ilico, ut nebulae leues,
 uolitant et auras libero caelo trahunt.
 non tot caducas educat frondes Eryx 600
 nec uere flores Hybla tot medio creat,
 cum examen arto nectitur densum globo,
 fluctusque non tot frangit Ionium mare,
 nec tanta gelidi Strymonis fugiens minas
 permutat hiemes ales et caelum secans 605
 tepente Nilo pensat Arctoas niues,
 quot ille populos uatis eduxit sonus.

Pauide latebras nemoris umbrosi petunt
 animae trementes: primus emergit solo,
 dextra ferocem cornibus taurum premens, 610
 Zethus, manuque sustinet laeua chelyn
 qui saxa dulci traxit Amphion sono,
 interque natos Tantalus tandem suos
 tuto superba fert caput fastu graue
 et numerat umbras. peior hac genetrix adest 615
 furibunda Agaue, tota quam sequitur manus
 partita regem: sequitur et Bacchas lacer
 Pentheus tenetque saeuus etiamnunc minas.

Tandem uocatus saepe pudibundum extulit
 caput atque ab omni dissidet turba procul 620
 celatque semet (instat et Stygias preces
 geminat sacerdos, donec in apertum efferat

uultus opertos) Laius--fari horreo:
stetit per artus sanguine effuso horridus,
paedore foedo squalidam obtentus comam, 625
et ore rabido fatur: ' O Cadmi ððra,
cruore semper laeta cognato domus,
uibrate thyrsos, enthea gnatos manu
lacerate potius--maximum Thebis scelus
maternus amor est. patria, non ira deum, 630
sed scelere raperis: non graui flatu tibi
luctificus Auster nec parum pluuiio aethere
satiata tellus halitu sicco nocet,
sed rex cruentus, pretia qui saeuae necis
scepra et nefandos occupat thalamos patris 635
[inuisa proles: sed tamen peior parens
quam gnatus, utero rursus infausto grauis]
egitque in ortus semet et matri impios
fetus regessit, quique uix mos est feris,
fratres sibi ipse genuit--implicitum malum 640
magisque monstrum Sphinge perplexum sua.
Te, te cruenta scepra qui dextra geris,
te pater inultus urbe cum tota petam
et mecum Erinyn pronubam thalami traham,
traham sonantis uerbera, incestam domum 645
uertam et penates impio Marte obteram.
Proinde pulsum finibus regem ocus
agite exulem quocumque; funesto gradu
solum relinquat: uere florifero uirens
reparabit herbas; spiritus puros dabit 650
uitalis aura, ueniet et siluis decor;
Letum Luesque, Mors Labor Tabes Dolor,
comitatus illo dignus, excedent simul;
et ipse rapidis gressibus sedes uolet
effugere nostras, sed graues pedibus moras 655
addam et tenebo: reptet incertus uiae,
baculo senili triste praetemptans iter:
eripite terras, auferam caelum pater.'
Oe. Et ossa et artus gelidus inuasit tremor:
quidquid timebam facere fecisse arguor-- 660
tori iugalis abnuit Merope nefas
sociata Polybo; sospes absoluit manus
Polybus meas: uterque defendit parens
caedem stuprumque. quis locus culpae est super?
multo ante Thebae Laium amissum gemunt, 665
Boeota gressu quam meo tetigi loca.
falsusne senior an deus Thebis grauis?
Iam iam tenemus callidi socios doli:
mentitur ista praefereus fraudi deos
uates, tibi que scepra despondet mea. 670
Cr. Egone ut sororem regia expelli uelim?

si me fides sacrata cognati laris
 non contineret in meo certum statu,
 tamen ipsa me fortuna terreret nimis
 sollicita semper. liceat hoc tuto tibi 675
 exuere pondus nec recedentem opprimat:
 iam te minore tutior pones loco.
 Oe. Hortaris etiam, sponte deponam ut mea
 tam graua regna? Cr. Suadeam hoc illis ego,
 in utrumque quis est liber etiamnunc status: 680
 tibi iam necesse est ferre fortunam tuam.
 Oe. Certissima est regnare cupienti uia
 laudare modica et otium ac somnum loqui;
 ab inquieto saepe simulatur quies.
 Cr. Parumne me tam longa defendit fides? 685
 Oe. Aditum nocendi perfido praestat fides.
 Cr. Solutus onere regio regni bonis
 fruor domusque ciuium coetu uiget,
 nec ulla uicibus surgit alternis dies 690
 qua non propinqui munera ad nostros lares
 sceptri redundant; cultus, opulentae dapes,
 donata multis gratia nostra salus:
 quid tam beatae desse fortunae rear?
 Oe. Quod dest: secunda non habent umquam modum.
 Cr. Incognita igitur ut nocens causa cadam? 695
 Oe. Num ratio uobis reddita est uitae meae?
 num audita causa est nostra Tiresiae? tamen
 sontes uidemur. facitis exemplum: sequor.
 Cr. Quid si innocens sum? Oe. Dubia pro certis solent
 timere reges. Cr. Qui pauet uanos metus, 700
 ueros meretur. Oe. Quisquis in culpa fuit,
 dimissus odit: omne quod dubium est cadat.
 Cr. Sic odia fiunt. Oe. Odia qui nimium timet
 regnare nescit: regna custodit metus.
 Cr. Qui scepra duro saeuus imperio gerit, 705
 timet timentis: metus in auctorem redit.
 Oe. Seruate sontem saxeo inclusum specu.
 ipse ad penates regio referam gradum.
 Chorvs Non tu tantis causa periclis,
 non haec Labdacidas petunt 710
 fata, sed ueteres deum
 irae secuntur: Castalium nemus
 umbram Sidonio praebuit hospiti
 lauitque Dirce Tyrios colonos,
 ut primum magni natus Agenoris, 715
 fessus per orbem furta sequi Iouis,
 sub nostra pauidus constitit arbore
 praedonem uenerans suum,
 monituque Phoebi
 iussus erranti comes ire uaccae,

quam non flexerat 720
 uomer aut tardi iuga curua plaustrī,
 deseruit fugas nomenque genti
 inauspicata de boue tradidit.
 Tempore ex illo noua monstra semper
 protulit tellus: 725
 aut anguis imis uallibus editus
 annosa circa robora sibilat
 superatque pinus,
 supra Chaonias celsior arbores
 erexit caeruleum caput,
 cum maiore sui parte recumberet; 730
 aut feta tellus impio partu
 effudit arma:
 sonuit reflexo classicum cornu
 lituusque adunco stridulos cantus
 elisit aere
 * 734a
 non ante linguas agiles et ora
 uocis ignotae clamore primum
 hostico experti.
 Agmina campos cognata tenent,
 dignaque iacto semine proles
 uno aetatem permensa die 740
 post Luciferi nata meatus
 ante Hesperios occidit ortus.
 horret tantis aduena monstribus
 populique timet bella recentis,
 donec cecidit saeua iuuentus 745
 genetrixque suo reddi gremio
 modo productos uidit alumnos--
 hac transierit ciuile nefas!
 illa Herculeae norint Thebae
 proelia fratrum. 750
 Quid? Cadmei fata nepotis,
 cum uiuacis cornua cerui
 frontem ramis texere nouis
 dominumque canes egere suum?
 praeceps siluas montesque fugit 755
 citus Actaeon agilique magis
 pede per saltus ac saxa uagus
 metuit motas zephyris plumas
 et quae posuit retia uitat--
 donec placidi fontis in unda 760
 cornua uidit uultusque feros,
 ubi uirgineos fouerat artus
 nimium saeui diua pudoris.
 Oedipus Curas reuoluit animus et repetit metus.
 obisse nostro Laium scelere autumant 765

superi inferique, sed animus contra innocens
 sibi melius quam deis notus negat.
 redit memoria tenue per uestigium,
 cecidisse nostri stipitis pulsu obuuium
 datumque Diti, cum prior iuuenem senex 770
 curru superbus pelleret, Thebis procul
 Phocaea trifidas regio qua scindit uias.
 Vnanimam coniunx, explica errores, precor:
 quae spatia moriens Laius uitae tulit?
 primone in aeuo uiridis an fracto occidit? 775
 Iocasta Inter senem iuuenemque, sed propior seni.
 Oe. Frequensne turba regium cinxit latus?
 Ioc. Plures fefellit error ancipitis uiae,
 paucos fidelis curribus iunxit labor.
 Oe. Aliquisne cecidit regio fato comes? 780
 Ioc. Vnum fides uirtusque consortem addidit.
 Oe. Teneo nocentem: conuenit numerus, locus--
 sed tempus adde. Ioc. Decima iam metitur seges.
 Senex Corinthiuis Corinthius te populus in regnum uocat
 patrium: quietem Polybus aeternam obtinet. 785
 Oe. Vt undique in me saeua Fortuna irruit!
 edissere aedum, quo cadat fato parens.
 Sen. Animam senilem mollis exsoluit sopor.
 Oe. Genitor sine ulla caede defunctus iacet:
 testor, licet iam tollere ad caelum pie 790
 puras nec ulla scelera metuentes manus.
 Sed pars magis metuenda fatorum manet.
 Sen. Omnem paterna regna discutient metum.
 Oe. Repetam paterna regna; sed matrem horreo.
 Sen. Metuis parentem, quae tuum reditum expetens 795
 sollicita pendet? Oe. Ipsa me pietas fugat.
 Sen. Viduam relinques? Oe. Tangis en ipsos metus.
 Sen. Effare mersus quis premat mentem timor;
 praestare tacitam regibus soleo fidem.
 Oe. Conubia matris Delphico monitu tremo. 800
 Sen. Timere uana desine et turpes metus
 depone. Merope uera non fuerat parens.
 Oe. Quod subditiui praemium gnati petit?
 Sen. Regum superbam liberi astringunt fidem.
 Oe. Secreta thalami fare quo excipias modo. 805
 Sen. Hae te parenti paruulum tradunt manus.
 Oe. Tu me parenti tradis; at quis me tibi?
 Sen. Pastor niuoso sub Cithaeronis iugo.
 Oe. In illa temet nemora quis casus tulit?
 Sen. Illo sequebar monte cornigeros greges. 810
 Oe. Nunc adice certas corporis nostri notas.
 Sen. Forata ferro gesseras uestigia,
 tumore nactus nomen ac uitio pedum.
 Oe. Quis fuerit ille qui meum dono dedit

corpus requiro. Sen. Regios paut greges; 815
 minor sub illo turba pastorum fuit.
 Oe. Eloquere nomen. Sen. Prima languescit senum
 memoria longo lassa sublabens situ.
 Oe. Potesne facie noscere ac uultu uirum?
 Sen. Fortasse noscam: saepe iam spatio obrutam 820
 leuis exoletam memoriam reuocat nota.
 Oe. Ad sacra et aras omne compulsus pecus
 duces sequuntur: ite, propere accersite,
 famuli, penes quem summa consistit gregum.
 Ioc. Siue ista ratio siue fortuna occulit, 825
 latere semper patere quod latuit diu:
 saepe eruentis ueritas patuit malo.
 Oe. Malum timeri maius his aliquod potest?
 Ioc. Magnum esse magna mole quod petitur scias:
 concurrat illinc publica, hinc regis salus, 830
 utrimque paria; contine medias manus:
 ut nil lacessas, ipsa se fata explicant.
 Oe. Non expedit concutere felicem statum:
 tuto mouetur quidquid extremo in loco est.
 Ioc. Nobilius aliquid genere regali appetis? 835
 ne te parentis pigeat inuenti uide.
 Oe. Vel paenitendi sanguinis quaeram fidem:
 sic nosse certum est.--Ecce grandaeuus senex,
 arbitria sub quo regii fuerant gregis,
 Phorbas. refersne nomen aut uultum senis? 840
 Sen. Adridet animo forma; nec notus satis,
 nec rursus iste uultus ignotus mihi.
 Oe. Regnum optinente Laio famulus greges
 agitasti opimos sub Cithaeronis plaga?
 Phorbas Laetus Cithaeron pabulo semper nouo 845
 aestiua nostro prata summittit gregi.
 Sen. Noscisne memet? Ph. Dubitat anceps memoria.
 Oe. Huic aliquis a te traditur quondam puer?
 effare. dubitas? cur genas mutat color?
 quid uerba quaeris? ueritas odit moras. 850
 Ph. Obducta longo temporum tractu moues.
 Oe. Fatere, ne te cogat ad uerum dolor.
 Ph. Inutile isti munus infantem dedi:
 non potuit ille luce, non caelo frui.
 Sen. Procul sit omen; uiuit et uiuat precor. 855
 Oe. Superesse quare traditum infantem negas?
 Ph. Ferrum per ambos tenue transactum pedes
 ligabat artus, uulneri innatus tumor
 puerile foeda corpus urebat lue.
 Oe. Quid quaeris ultra? fata iam accedunt prope.-- 860
 quis fuerit infans edoce. Ph. Prohibet fides.
 Oe. Huc aliquis ignem! flamma iam excutiet fidem.
 Ph. Per tam cruentas uera quaerentur uias?

ignosce quaeso. Oe. Si ferus uideor tibi
et impotens, parata uindicta in manu est: 865
dic uera: quisnam? quoue generatus patre?
qua matre genitus? Ph. Coniuge est genitus tua.
Oe. Dehisce, tellus, tuque tenebrarum potens,
in Tartara ima, rector umbrarum, rape
retro reuersas generis ac stirpis uices. 870
congerite, ciues, saxa in infandum caput,
mactate telis: me petat ferro parens,
me gnatus, in me coniuges arment manus
fratresque, et aeger populus ereptos rogis
iaculetur ignes. saeculi crimen uagor, 875
odium deorum, iuris exitium sacri,
qua luce primum spiritus hausit rudes
iam morte dignus. redde nunc animos pares,
nunc aliquid aude sceleribus dignum tuis.--
i, perge, propero regiam gressu pete: 880
gratare matri liberis auctam domum.

Chorvs Fata si liceat mihi
fingere arbitrio meo,
temperem Zephyro leui
uela, ne pressae graui 885
spiritu antennae tremant:
lenis et modice fluens
aura nec uergens latus
ducat intrepidam ratem;
tuta me media uehat 890
uita decurrens uia.

Gnosium regem timens
astra dum demens petit
artibus fisis nouis 895
certat et ueras aues
uincere ac falsis nimis
imperat pinnis puer,
nomen eripuit freto.
Callidus medium senex
Daedalus librans iter 900
nube sub media stetit
alitem expectans suum
(qualis accipitris minas
fugit et sparsos metu
conligit fetus auis), 905
donec in ponto manus
mouit implicitas puer.
[comes audacis uiae]
quidquid excessit modum
pendet instabili loco. 910

Sed quid hoc? postes sonant,
maestus et famulus manu

regius quassat caput.--

Ede quid portes noui.

Nvntivs Praedicta postquam fata et infandum genus 915

deprendit ac se scelere conuictum Oedipus

damnauit ipse, regiam infestus petens

inuisa propero tecta penetrauit gradu,

qualis per arua Libycus insanit leo,

fuluam minaci fronte concutiens iubam; 920

uultus furore toruus atque oculi truces,

gemitus et altum murmur, et gelidus uolat

sudor per artus, spumat et uoluit minas

ac mersus alte magnus exundat dolor.

secum ipse saeuus grande nescioquid parat 925

suisque fatis simile. ' quid penas moror?'

ait ' hoc scelestum pectus aut ferro petat

aut feruido aliquis igne uel saxo domet.

quae tigris aut quae saeua uisceribus meis

incurrat ales? ipse tu scelerum capax, 930

sacer Cithaeron, uel feras in me tuis

emitte siluis, mitte uel rabidos canes--

nunc redde Agauen. anime, quid mortem times?

mors innocentem sola Fortunae eripit.'

Haec fatus aptat impiam capulo manum 935

ensemque ducit. 'itane? tam magnis breues

poenas sceleribus soluis atque uno omnia

pensabis ictu? moreris: hoc patri sat est;

quid deinde matri, quid male in lucem editis

gnatis, quid ipsi, quae tuum magna luit 940

scelus ruina, flebili patriae dabis?

soluendo non es: illa quae leges ratas

Natura in uno uertit Oedipoda, nouos

commenta partus, supplicis eadem meis

nouetur. iterum uiuere atque iterum mori 945

liceat, renasci semper ut totiens noua

supplicia pendas--utere ingenio, miser:

quod saepe fieri non potest fiat diu;

mors eligatur longa. quaeratur uia

qua nec sepultis mixtus et uiuis tamen 950

exemptus erres: morere, sed citra patrem.

cunctaris, anime? subitus en uultus grauat

profusus imber ac rigat fletu genas--

et flere satis est? hactenus fundent leuem

oculi liquorem? sedibus pulsus suis 955

lacrimas sequantur: hi maritales statim

fodiantur oculi.' Dixit atque ira furit:

ardent minaces igne truculento genae

oculique uix se sedibus retinent suis;

uiolentus audax uultus, iratus ferox

iamiam eruentis; gemit et dirum fremens 960

manus in ora torsit. at contra truces
 oculi steterunt et suam intenti manum
 ultro insecuntur, uulneri occurrunt suo.
 scrutatur auidus manibus uncis lumina, 965
 radice ab ima funditus uulsos simul
 euoluit orbis; haeret in uacuo manus
 et fixa penitus unguibus lacerat cauos
 alte recessus luminum et inanes sinus
 saeuitique frustra plusque quam satis est furit. 970
 tantum est periculum lucis? attollit caput
 cauisque lustrans orbibus caeli plagas
 noctem experitur. quidquid effossis male
 dependet oculis rumpit, et uictor deos
 conclamat omnis: ' precite en patriae, precor: 975
 iam iusta feci, debitas poenas tuli;
 inuenta thalamis digna nox tandem meis.'
 rigat ora foedus imber et lacerum caput
 largum reuulsis sanguinem uenis uomit.
 Chorvs Fatis agimur: cedit fatis; 980
 non sollicitae possunt curae
 mutare rati stamina fusi.
 quidquid patimur mortale genus,
 quidquid facimus uenit ex alto, 985
 seruatque suae decreta colus
 Lachesis dura reuoluta manu.
 omnia certo tramite uadunt
 primusque dies dedit extremum:
 non illa deo uertisse licet,
 quae nexa suis currunt causis. 990
 it cuique ratus prece non ulla
 mobilis ordo:
 multis ipsum metuisse nocet,
 multi ad fatum uenere suum
 dum fata timent.
 Sonuere fores atque ipse suum 995
 duce non ullo molitur iter
 luminis orbus.
 Oedipvs Bene habet, peractum est: iusta persolui patri.
 iuuant tenebrae. quis deus tandem mihi
 placatus atra nube perfundit caput? 1000
 quis scelera donat? conscium euasi diem.
 nil, parricida, dexteræ debes tuæ:
 lux te refugit. uultus Oedipodam hic decet.
 Cho. En ecce, rapido saeua prosiluit gradu
 Iocasta uaecors, qualis attonita et furens 1005
 Cadmea mater abstulit gnato caput
 sensitue raptum. dubitat afflictum alloqui,
 cupit pauetque. iam malis cessit pudor,
 sed haeret ore prima uox. Iocasta Quid te uocem?

gnatumne? dubitas? gnatus es: gnatum pudet; 1010
 inuite loquere gnate--quo auertis caput
 uacuosque uultus? Oe. Quis frui tenebris uetat?
 quis reddit oculos? matris, en matris sonus!
 perdidimus operam. congregi fas amplius
 haut est nefandos. diuidat uastum mare 1015
 dirimatque tellus abdita et quisquis sub hoc
 in alia uersus sidera ac solem auium
 dependet orbis alterum ex nobis ferat.
 Ioc. Fati ista culpa est: nemo fit fato nocens.
 Oe. Iam parce uerbis, mater, et parce auribus: 1020
 per has reliquias corporis trunci precor,
 per inauspicatum sanguinis pignus mei,
 per omne nostri nominis fas ac nefas.
 Ioc. Quid, anime, torpes? socia cur scelerum dare
 poenas recusas? omne confusum perit, 1025
 incesta, per te iuris humani decus:
 morere et nefastum spiritum ferro exige.
 non si ipse mundum concitans diuum sator
 corusca saeua tela iaculetur manu,
 umquam rependam sceleribus poenas pares 1030
 mater nefanda. mors placet: mortis uia
 quaeratur.--Agedum, commoda matri manum,
 si parricida es. restat hoc operi ultimum:
 rapiatur ensis; hoc iacet ferro meus
 coniunx--quid illum nomine haud uero uocas? 1035
 socer est. utrumne pectori infigam meo
 telum an patenti conditum iugulo inprimam?
 eligere nescis uulnus: hunc, dextra, hunc pete
 uterum capacem, qui uirum et gnatos tulit.
 Cho. Iacet perempta. uulneri immoritur manus 1040
 ferrumque secum nimius eiecit cruor.
 Oe. Fatidice te, te praesidem ueri deum
 compello: solum debui fatis patrem;
 bis parricida plusque quam timui nocens
 matrem peremi: scelere confecta est meo. 1045
 o Phoebe mendax, fata superaui impia.
 Pautante gressu sequere fallentes uias;
 suspensa plantis efferens uestigia
 caecam tremente dextera noctem rege.
 ingredere praeceps, lubricos ponens gradus, 1050
 i profuge uade--siste, ne in matrem incidas.
 Quicumque fessi corpore et morbo graues
 semanima trahitis pectora, en fugio, exeo:
 releuate colla. mitior caeli status
 posterga sequitur: quisquis exilem iacens 1055
 animam retentat, uiuidos haustus leuis
 concipiat. ite, ferte depositis opem:
 mortifera mecum uitia terrarum extraho.

Violenta Fata et horridus Morbi tremor,
Maciesque et atra Pestis et rabidus Dolor,
mecum ite, mecum. ducibus his uti libet.

1060